

Handleiding Les 1: Wat kun je doen aan de plastic soep?

Vooraf

Deze schrijfles is dit jaar de vierde waarin leerlingen oefenen in het genre *verklaren*. Ze gebruiken weer de VOGELS-strategie om een verklarende tekst te schrijven. De les rond Wubbo Ockels en het broeikas-effect (week 21) was de vorige met de VOGELS-strategie.

Verklaren	ervaarles
	instructieles
	oefenles 1
	oefenles 2

Nieuwsbegriponderwerp

Deze les sluit aan bij het Nieuwsbegriponderwerp Plastic soep. Leerlingen maken een flyer¹ waarin ze dit verschijnsel beschrijven en oplossingen voorstellen.

Overzicht van de schrijftaak

De oefenles bestaat uit twee lesmomenten. Neem ter oriëntatie de twee lessen door met de leerlingen: wat gaan ze doen en wat is het doel van de opdrachten, wat gaan ze leren? Leerlingen weten dan waar ze naartoe werken (ca. 5-7 minuten).

1. In les 1 bekijken leerlingen de Nieuwsbegripfilm van het Jeugdjournaal. Ze bespreken het verschijnsel, de oorzaken en gevolgen en u koppelt daar de schrijftaak aan: een flyer met o.a. uitleg over de plastic soep. Na het ophalen van de VOGELS-strategie maken de leerlingen in tweetallen een pijlschema met oorzaken en gevolgen en kiezen ze iets wat ze zelf kunnen doen om het probleem kleiner te maken. Ze maken dan een tekstplan met steekwoorden of korte zinnen en schrijven de eerste versie van hun flyertekst.
2. In les 2 lezen de duo's hun tekst voor aan een ander duo. Het andere duo tekent een pijlschema van de oorzaken en gevolgen die in de tekst beschreven worden. Hoe beter dit schema lukt, hoe duidelijker kennelijk de tekst geschreven is. De duo's beoordelen elkaars teksten met een checklist (Tips en Tops) en verbeteren hun tekst. Tenslotte maken ze er een echte flyer van met opgemaakte tekst en illustraties zodat de flyers (na eventueel kopiëren) echt verspreid kunnen worden. (Tip: maak foto's van de actie en stuur ze naar de Plastic Soup Foundation Junior).

Vorbereiding

- Lees vooraf beide lessen door.
- Maak schrijfmaatjes.

Handleiding Les 1

Materiaal

- Voor iedere leerling schrijfoopdrachten les 1 (B), inclusief schema.

¹ Leerlingen schrijven een verklarende tekst met oorzaken en gevolgen. Maar het is een flyer, dus er kunnen ook elementen van een overtuigende tekst in zitten. Oefen in deze les vooral het *verklaren*.

- Pagina met foto's achter aan deze handleiding enkele keren geprint, afhankelijk van aantal leerlingen. Foto's losgeknipt.
- Voor elk schrijfduo een leeg vel om een schema op te maken (opdracht 3).
- Voor iedere leerling een schrijfblad of schrift om de tekst te schrijven.

OPDRACHT 1 Wat ga je schrijven: een verklarende tekst

1. Bekijk met de leerlingen de Nieuwsbegripfilm van het Jeugdjournaal.
2. Zeg de leerlingen dat ze samen met een schrijfmaatje gaan werken. De twee voeren de opdracht uit: met elkaar de vragen bespreken.
3. Houd daarna een korte bespreking. Hoe vonden ze de film, waar zijn ze misschien van geschrokken, hebben ze een idee wat ze eraan kunnen doen? Gebruik in dit gesprek de woorden *oorzaak* en *gevolg*.
4. Ga door op de vraag: wat kunnen we eraan doen? Niet alleen de leerlingen moeten iets doen, maar iedereen eigenlijk. Iedereen zou dus deze film moeten zien, maar dat is moeilijk te regelen. Wat we wel kunnen doen is flyers maken. Bespreek wat flyers zijn: blaadjes die je uitdeelt met een tekst. In de tekst vraag je mensen iets te doen en je legt uit waarom. Vertel de leerlingen dat ze ook zo'n flyer gaan maken.
5. Bespreek met de leerlingen wat voor tekst in de flyer moet komen. De leerlingen moeten straks het probleem van de plastic soep uitleggen in de tekst: wat is er aan de hand, wat zijn de oorzaken en gevolgen? Welke strategie hoort daarbij? (Herinner leerlingen eventueel aan de les over Wubbo Ockels en het broeikas effect).
6. Laat de leerlingen met hun schrijfmaatjes bespreken en opschrijven om welke strategie het vandaag gaat. (**V**erschijnsel, **O**orzaken, **G**evolgen nu en **L**ater, **S**chema). Herhaal daarna voor en met de leerlingen de strategie.
7. Bespreek met de leerlingen ook: Wat zijn de gevolgen nu? En wat zijn de gevolgen later?

OPDRACHT 2 Een oorzaak-gevolgschema maken met je schrijfmaatje

Deel de foto's uit en laat de leerlingen opdracht 2 maken: (1) foto bespreken, (2) oorzaak-gevolgschema maken bij het verschijnsel, (3) oorzaak-gevolgschema maken bij 'Wat kun je zelf doen'?

Met begeleiding

Voor leerlingen die meer instructie nodig hebben laat u vooraf op het bord zien wat de bedoeling is. U maakt hardopdenkend een pijlschema bij een ander verschijnsel, bijvoorbeeld een overstroming of het broeikas effect uit de les van week 21. Gebruik de woorden *verschijnsel*, *oorzaak* en *gevolg*. Laat de leerlingen daarna vraag 1, 2 en 3 uitvoeren en geef voorafgaand aan elke vraag even instructie.

OPDRACHT 3 Een tekstplan maken

1. De leerlingen maken een tekstplan: Bij elke strategieletter schrijven ze steekwoorden en/of korte zinnen. Leg uit dat ze straks het verschijnsel goed moeten beschrijven zodat de lezer begrijpt hoe erg het verschijnsel is.
2. Daarna vertellen ze elkaar hardop wat je zou kunnen schrijven.

OPDRACHT 4 Een verklarende tekst schrijven met je schrijfmaatje

1. Laat de leerlingen in duo's werken.

Zelfstandig

Werken ze zelfstandig, leg dan indien nodig samenvattend de opdracht uit:

- a. Ze schrijven samen. Dat kan bijvoorbeeld door allebei om de beurt een oorzaak of een gevolg te schrijven.
- b. Schrijf je tekst: leg eerst goed en duidelijk het verschijnsel uit en noem oorzaken en gevolgen. Daarna schrijf je een stukje over: wat kun je doen om het probleem kleiner te maken?

Met begeleiding

Leerlingen die meer hulp nodig hebben, geeft u vóór a en b steeds instructie.

Afronding

Vertel de leerlingen dat ze in de volgende les hun flyer verder schrijven en afmaken. Maak afspraken over bewaren en/of printen van de gemaakte schema's.

Handleiding Les 2 Wat kun je doen aan de plastic soep?

Materiaal

- Voor iedere leerling schrijfopdrachten les 2 (B).
- Voor ieder duo een blaadje bij opdracht 5 en 6.

OPDRACHT 5 De teksten bespreken: hoe kan het nog beter?

De leerlingen maken groepjes van vier (2 x 2 schrijfmaatjes).

1. Duo 1 leest zijn tekst voor aan duo 2. Duo 2 mag op het papier/de computer meelesen. Daarna tekent duo 2 een pijlenschema dat volgens hen bij de tekst hoort. Duo 1 bekijkt dan het pijlenschema. Klopt het niet of slecht, dan is hun tekst misschien niet duidelijk. Daarna herhalen ze dit met de duo's in de omgekeerde rol. Tot slot vullen de tweetallen voor elkaar de checklist in.
2. De schrijfmaatjes verbeteren hun tekst.

OPDRACHT 6 De flyer maken

De leerlingen maken hun flyer af:

- Ze herschrijven de tekst waar nodig.
- Ze maken de tekst mooi op.
- Ze illustreren de tekst met afbeeldingen.

OPDRACHT 7 Terugkijken: het schrijven bespreken

Laat de leerlingen de vragen op het opdrachtblad beantwoorden.

Laat daarna twee of drie leerlingen vertellen: wat vinden ze het belangrijkste dat ze geleerd hebben vandaag?

OPDRACHT 8 Afronding: de flyers verspreiden

Bespreek met de leerlingen wanneer en hoe ze de flyers gaan verspreiden.

Tip: maak foto's van de actie (selfies) en stuur ze naar Plastic Soup Foundation Junior: <http://plasticsoupfoundationjunior.org/>.

Verschillen in de lessen tussen niveau A en B

	B	A
Signaalwoorden	Meer voorbeelden dan bij A.	Minder voorbeelden dan bij B.
Opdrachtblad	Complexere formulering.	Eenvoudigere formulering.
Schema + tekst	Complexere oorzaak-gevolgketens.	Minder complexe oorzaak-gevolgketens.
Opdracht 2	Meer zelfstandig werken	Meer ondersteuning

Rubrics

Verschijsel	4	3	2	1
Wordt het verschijnsel goed voor het voetlicht gebracht?	Een duidelijke beschrijving van het verschijnsel.	Een redelijke beschrijving van het verschijnsel.	Het verschijnsel wordt genoemd, maar niet beschreven.	Het verschijnsel wordt niet of onduidelijk genoemd.

Oorzaken of gevolgen	4	3	2	1
Worden oorzaken of gevolgen goed beschreven?	Verbanden, oorzaken en gevolgen worden duidelijk uiteengezet.	Oorzaken en gevolgen zijn beschreven maar er zit nog een enkele onduidelijkheid in	Oorzaken en gevolgen staan in de tekst maar zijn onduidelijk uitgewerkt.	Er worden geen oorzaken of gevolgen beschreven.

Zinsformulering	4	3	2	1
Worden passende signaalwoorden gebruikt?	Signaalwoorden worden waar mogelijk gebruikt en juist toegepast.	Hier en daar signaalwoorden, juist toegepast.	Een aantal signaalwoorden, (soms) niet goed toegepast.	Geen of een enkel signaalwoord.

